

Köllő János: Hol dolgoznak a közmunkások?¹

(Kivonat)

Az írás kiinduló megállapítása, hogy a közfoglalkoztatás gyakran hangoztatott célja, hogy át/visszasegítse a piaci munkák világába az abban résztvevőket. Ezt a célt szolgálja, ha – megfelelő állás kínálat esetén - a rendszer úgy működik, hogy ösztönözzön a piaci állások elfogadására, például az aktív állás keresés kikényszerítésével, vagy a piacinál alacsonyabb bérekkel, illetve a munkakészség tesztelésével.

Ahol nincs munkalehetőség és a közfoglalkoztatottak foglalkoztathatósága alacsony szintű, vagyis kevés az esélyük a beilleszkedésre, a közfoglalkoztatás – a szerző megfogalmazása szerint - ínségmunkaként működtethető, ahol állami támogatásból pótolják a valós munkahelyeket, a gazdaság többi részétől elkülönült módon.

Ha azonban elvárjuk a közfoglalkoztatás átmeneti, az elhelyezkedést támogató jellegét, akkor segíteni kell az állás keresők és munkáltatók egymásra találását. Az ország nagy részén, ha korlátozott számban is vannak elérhető munkahelyek a közmunkások számára és a közfoglalkoztatottaknak is van egy „krémje”, amely nyereségesen foglalkoztatható. Ezt az 'egymásratalálási' folyamatot segítheti, ha a közmunkások valódi munkaszervezetben, piaci alapon foglalkoztatott társaikkal együtt dolgozhatnak.

Ennek ellenére a tanulmányban bemutatott adatok szerint a közmunkások elsöprő többsége elkülönült közmunkásegységekben dolgozik.

A vizsgálat a Bértarifa-felvétel 2013. májusi, telephely-szintű adatain alapszik, melynek segítségével megállapítható, hogy adott telephelyen mekkora a közmunkások aránya, iskolai végzettség szerinti bontásban is. A vizsgálat a költségvetési szféra munkahelyeit elemzi. A becslés során a telephely mérete, a településméret, az adott településen a munkanélküliek száma² és a közmunkások lakosságbeli aránya is kontrollálásra kerül.

Az eredmények szerint a költségvetési szektorban dolgozó közmunkások nagy többsége esetén a telephelyen dolgozó közmunkások aránya 80% feletti. Kevesebb, mint negyedükre jellemző az, hogy olyan telephelyen dolgoztak, ahol arányuk nem érte el a 75%-ot. A legfeljebb 8 osztályt végzettek vonatkozó adatok szerint esetükben még ennél is nagyobb az

---

¹ In: Fazekas Károly-Varga Júlia (szerk.): Munkaerőpiaci Tükör 2014 (154-159. o.) http://econ.core.hu/file/download/mt_2014_hun/kozelkep_210.pdf

² A mutató valójában a képzetlen népesség munkaerő-piaci helyzetét írja le, a 15-59 éves és 0-8 osztály végzett munkanélküliek és inaktívak megfelelő népességben belüli arányával mérve.

elkülönülés (a közfoglalkoztatottak telephelyi arányának átlaga 93% és 36%-uk olyan intézményben dolgozik, ahol minden képzetlen ember közfoglalkoztatott).

A regressziós becslés szerint a képzetlen közmunkások elkülönülésének mértéke magasabb a kistelepüléseken, a kis telephelyeken, valamint ott, ahol az adott településen sok a közmunkás. A helyi munkanélküliség hatása is erős: vagyis ott, ahol a településen magasabb a munkanélküliség magasabb a közmunka/alkalmazotti arány is. Hasonló a helyzet az összefüggés a romák arányát mutató változóval is.

A tanulmány következtetése, hogy az elkülönülés nem segíti a reintegrációt, mert nem nyújt lehetőséget arra, hogy a munkáltatók a közfoglalkoztatottak munkakészségeiről tájékozódhassanak.

Véleményünk szerint a tanulmány hiányossága, hogy nem tér ki a közfoglalkoztatás rendkívül szerteágazó és heterogén jellegére (ez ráadásul 2013 óta, a rendszer létszámának növekedésével párhuzamosan még tovább sokszínűsödött), annak ellenére, hogy tudjuk, hogy az alkalmazott adatállomány (bértarifa felvétel) közvetlenül nem ad lehetőséget az egyes program-típusok szerinti elkülönítésre. Ám külső adatforrások felhasználásával (inputálással) mégis árnyalni lehetett volna a modelleket. Ha csak a főbb programtípusokat nézzük, már ezen a szinten is eltérő a munkaszervezés és a munkakörnyezet. A kistérségi/járási mintaprogramok az ország hátrányos helyzetű térségeiben folynak, ott ahol az önkormányzaton kívül – különösen a kistelepüléseken - nincs más munkáltató. Itt az elkülönülés már sok esetben azért sem értelmezhető, mert nincs „mitől” elkülönülni. Az országos programok esetében a közfoglalkoztatottak a hagyományos munkaszervezetbe integrálódva végzik a munkákat. Természetesen itt is nagy szervezet-specifikus különbségek vannak, hiszen egy vízügyi programban elkülönült brigádok dolgozhatnak, nyilván ettől különbözik egy digitalizációs program, ahol a foglalkoztató intézményekben, az eredeti munkakörnyezetben folyik a munka. A hosszabb idejű programok önmagukban is nagyon heterogének attól függően, hogy ki a foglalkoztató. Itt például figyelembe kell venni, hogy számos esetben az önkormányzat nonprofit kft-je a közfoglalkoztató, s ezek az intézmények kifejezetten a hátrányos helyzetű lakosság foglalkoztatási programjainak szervezésre jöttek létre (ez különösen a városokban jellemző). Véleményünk szerint az elkülönültség mértékét nem lehet vizsgálni a program szervezeti feltételeitől, a foglalkoztatótól függetlenül.

Ezzel együtt egyetértünk azzal, hogy a közfoglalkoztatás munkatesztként való működéséről fontos visszajelezni a közfoglalkoztató (a munkaadó) részéről, akár a többi foglalkoztató, akár a járási hivatal ügyintézője felé. Ennek a visszajelzésnek az eszközei jelenleg nem

kidolgozottak, pedig az ügyfél-profil részét kellene, hogy képezzék ezek az információk, melyek egy sikeres közvetítést, integrációt alapozhatnak meg az elsődleges munkaerőpiacon³.

Készült a Belügyminisztérium
Közfoglalkoztatási Statisztikai, Elemzési és Adatszolgáltatási Osztályán
2016. februárban

---

³ Jó Gyakorlatokról azért tudunk, például az egyik megyei kereskedelmi és iparkamara önkormányzati csoportot hozott létre, hogy a közfoglalkoztatási programokat járva, onnan információkat gyűjtve és toborozva segítsenek munkaerőt találni a térségbeli keresletnek megfelelően.

